

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-66-2>
УДК 339.7.012-048.93:3399

Король М.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет

Шляхта К.В.

студентка,
Ужгородський національний університет

Korol Maryna, Shliakhta Kateryna

Uzhhorod National University

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

RESEARCH OF CONFLICTS OF ECONOMIC INTERESTS OF STATES IN THE MODERN INTERNATIONAL RELATIONS

У статті розглянуто поняття «економічний інтерес», «конфлікт економічних інтересів» в розрізі сучасних міжнародних відносин. Проаналізовано конфлікти інтересів сьогодення, які автори вважають одними з головних, а також зроблено висновки щодо місця конфліктів економічних інтересів держав в сучасній системі міжнародних відносин. Таке явище, як конфлікт інтересів, відіграє не останню роль у становленні міжнародних відносин, тому необхідно приділити увагу його дослідженню, зокрема, в розрізі конфлікту інтересів держав. Не менш важливим є дослідження явищ, які так чи інакше пов'язані з конфліктом інтересів, зокрема лобіювання інтересів держав та його впливу на економіку й ситуацію всередині країни. Питання конфлікту інтересів є актуальним, тому що важливим є правильне й чітке розуміння самого явища конфлікту інтересів, а також пошук шляхів його вирішення.

Ключові слова: економічний інтерес, конфлікт інтересів, економічна безпека держави, лобіювання інтересів, геополітичне лідерство.

В статье рассмотрены понятия «экономический интерес», «конфликт экономических интересов» в разрезе современных международных отношений. Проанализированы конфликты интересов настоящего, которые авторы считают одними из главных, а также сделаны выводы о месте конфликтов экономических интересов государств в современной системе международных отношений. Такое явление, как конфликт интересов, играет не последнюю роль в становлении международных отношений, поэтому необходимо уделить внимание его исследованию, в частности, в разрезе конфликта интересов государств. Не менее важным является исследование явлений, которые так или иначе связаны с конфликтом интересов, в частности лоббирования интересов государств и их влияния на экономику и ситуацию внутри страны. Вопрос конфликта интересов является актуальным, потому что важным является правильное и четкое понимание самого явления конфликта интересов, а также поиск путей его решения.

Ключевые слова: экономический интерес, конфликт интересов, экономическая безопасность государства, лоббирование интересов, геополитическое лидерство.

The article deals with such concepts as economic interest, conflict of economic interests in the context of modern international relations. Some of the main authors of the conflicts of interest of today are analyzed and conclusions are drawn regarding the place of conflicts of economic interests of states in the modern system of international relations. This article deals with the conflict of economic interests of states and its role in international relations. In the course of the research, the issues of the concepts of an economic interest and a conflict of economic interests were considered, as well as the study of the role of lobbying in international relations and its impact on the conflict of economic interests. Some aspects of contemporary conflicts of interest and their impact on the contemporary development of international economic relations were discussed. Such a phenomenon as a conflict of interest plays not the last role in the formation of international relations, which is why it is necessary to pay attention to its research, in particular in the context of the conflict of interests of states. Equally important is the study of phenomena that are in one way or another related to conflict of interest, in particular the lobbying of states' interests and its impact on the economy and the domestic situation. The issue of conflict of interest is relevant today because it is important to have a correct and clear understanding of the very phenomenon of conflict of interest and to find ways to resolve it. The conflict of economic interests is natural and arises in the process of economic development of any state. Economic interest is an incentive and motive for the state to act in the international arena based on its own interests. Distinguish between personal, group and national economic interests. There is also a classification of economic interests by other features, particularly by subjects, time, priority, etc. National economic interest is the most important in the command economy system, and personal – in the modern market economics. There is strong connection between all economic interests. Questions of content of economic interests and their connection with economic relations were investigated by such scientists as G. Hegel, A. Gendin, P. Golbach, F. Engels, K. Marx, G. Morgenthau, V. Petty, G. Plekhanov, A. Pigue, A. Smith, A. Turgo and others. Among the modern scientists it is necessary to distinguish the studies of L. Abalkin, V. Ancudinov, V. Bernatsky, Yu. Klimko, V. Nesterenko, etc.

Key words: *economic interest, conflict of interest, economic security of the state, lobbying of interests, geopolitical leadership.*

Постановка проблеми. Актуальною проблемою є виявлення сутності конфлікту економічних інтересів, а також пошук шляхів їх узгодження. Суперечності між інтересами різних суб'єктів – це стимул прискорення змін у геоекономічному просторі, а напрацювання принципів оптимального поєднання інтересів окремих суб'єктів геоекономіки, їх гармонізації є одним з основних завдань сучасної економічної науки й практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання змісту економічних інтересів та їх зв'язку з економічними відносинами досліджували такі вчені, як Г. Гегель, А. Гендін, П. Гольбах, Ф. Енгельс, К. Маркс, Г. Моргантау, В. Петті, Г. Плеханов, А. Пігу, А. Сміт, А. Тюрго. Серед сучасних науковців варто виокремити Л. Абалкіна, В. Анкудінова, В. Бернацького, Ю. Здравомислова, А. Криловського, І. Лукінова, О. Рудченка, А. Румянцева, П. Саблука, Г. Фейгіна, А. Гальчинського, Г. Климко, В. Нестеренко.

Мета статті полягає в дослідженні конфлікту інтересів на сучасному етапі міжнародних відносин, з якого випливають

також другорядні завдання, а саме визначення основних понять, зокрема економічного інтересу й конфлікту економічних інтересів.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існує декілька визначень поняття «економічний інтерес».

1) Економічний інтерес – це вигода, якої досягають у процесі реалізації економічних відносин [1].

2) Економічний інтерес – це реальний, зумовлений відносинами власності та принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій щодо задоволення динамічних систем індивідуальних потреб суб'єктів господарської діяльності [2].

Загалом можна сказати, що економічний інтерес держави – це стимул і мотив діяти на міжнародній арені з огляду перш за все на власні індивідуальні потреби.

До сутності поняття «економічний інтерес» входять також інші елементи, а саме мотив, усвідомлення необхідності, дії, що спрямовані на досягнення економічного інтересу, як наслідок, задоволення потреб.

більші експортери світу у 2017 році. Лідером є Китай, далі йдуть США та Німеччина. На карті також зображені інші країни та їх обсяг експорту.

Конфлікт інтересів виникає, коли в коло інтересів цих держав чи суб'єктів міжнародних відносин входять спільні цілі та блага кожної країни. Конфлікт інтересів не завжди проходить у сфері відкритого протистояння, зазвичай це є лише потенційною загрозою виникнення такого конфлікту. Кожна зі сторін конфлікту інтересів має власні цілі, які вона переслідує і заради яких ця сторона залучає всі можливі інструменти впливу.

Однак дуже часто такі конфлікти інтересів переходять у відкриту фазу, що приводить у крайньому разі до воєнних конфліктів, зокрема воєнних конфліктів у Сирії, Іраку, Афганістані, на Балканах, в Осетії, Чечні, на Сході України, в Грузії.

З конфліктом інтересів тісно пов'язане поняття «лобіювання економічних інтересів».

Лобіювання, лобізм (англ. “lobbying”, “lobbyism”, “government relations”, “public affairs”, “public advocacy”) – це цілеспрямований легальний вплив на органи державної

влади та місцевого самоврядування, а також на їх посадових осіб, спрямований на них від імені іншої особи, організації або групи. Мету лобіювання становить закріплення власних інтересів чи інтересів третіх осіб в ухваленні управлінських рішень [5].

Колишній канцлер ФРН Герхард Шредер є одним з найвідоміших лобістів нашого часу. Він активно представляє інтереси «Газпрому» та «Роснафти» в Європейському Союзі. Саме він є головою комітету акціонерів компанії “Nord Stream” (рис. 3), що займалася будівництвом газопроводу з Російської Федерації в країни Європейського Союзу в обхід України. Будівництво Північного Потoku-1 та Північного Потoku-2 викликало хвилю критики з боку інших країн, зокрема США та Данії. Зокрема, Данія досі не дала дозволу на прокладення у своїх територіальних водах Північного Потoku-2 [6].

Не менше дискусій на глобальному рівні досі викликає будівництво Китаєм Нового Шовкового Шляху. Новий «шовковий шлях» (“The Eurasian Land Bridge”) – це транспортний маршрут для переміщення залізничних вантажів і пасажирів суходолом від промис-

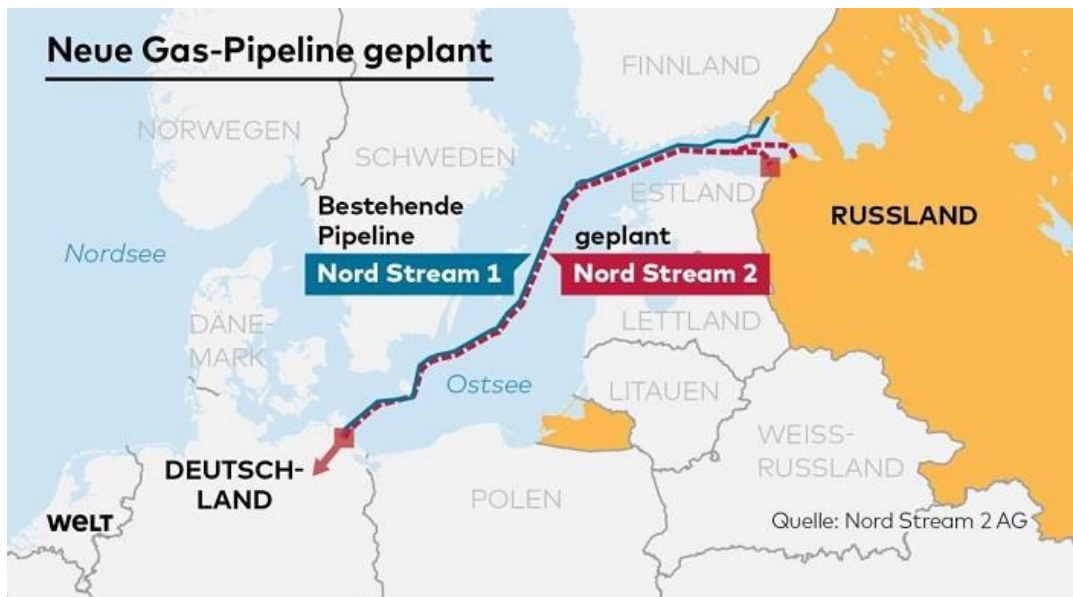

Рис. 3. Nord Stream-1 і Nord Stream-2 [7]

лових центрів Китаю до Європи [8]. Новий Шовковий Шлях вважають найбільшим проектом інфраструктури з моменту закінчення Другої світової війни. Китайська ініціатива «Пояс і шлях» складається з двох основних транспортно-логістичних коридорів від Китаю до Європи, а саме Економічного поясу Морського торгового шляху та Шовкового шляху сухопутними маршрутами (рис. 4).

Згідно з офіційними даними Китай прагне розбудови торговельних шляхів, забезпечення себе сировиною та ресурсами, а також розвитку експортних ринків для своїх товарів. Однак багато країн Заходу вбачають у цьому прагнення довести власне геополітичне значення. Президент Франції

Еммануель Макрон чітко висловлює свою позицію, що Китай таким чином намагається «розщепити єдність Європи», виступаючи проти будівництва Нового Шовкового Шляху. Експерт з китайської політики Пітер Франкопан визначає три головні мотиви для китайської ініціативи «Новий шовковий шлях». По-перше, йдеться про забезпечення енергетичної та сировинної бази величезної країни, оскільки, згідно з даними експертів, до 2030 року енергетичні потреби Китаю можуть зрости втричі. По-друге, має місце промисловий надлишковий потенціал, що Китай створив протягом останніх кількох десятиріч років. Особливо це стосується виробництва сталі, цементу та металу, тобто

China Die neue Seidenstraße

Рис. 4. Новий Шовковий Шлях з Китаю в Європу [8]

саме тих галузей, які були б вигідними від будівельних проєктів на Шовковому шляху. По-третє, Китай зацікавлений в укріпленні своїх західних кордонів, де політично нестабільні країни, такі як Афганістан і Пакистан, все більше потрапляють під вплив ісламістських фундаменталістів [9].

Проекти, які включені до Нового шовкового шляху, мають власні глибоководні порти, такі як Хамбанота в Шрі-Ланці та Пірей у Греції, залізнична колія від порту Момбаса до столиці Кенії Найробі (бл. 500 км), будівництво спірного для ЄС, Хорватії та Боснії і Герцеговини мосту Пелешак у південній Хорватії [9].

Щодо будівництва в Китаї нових торгових шляхів існує конфлікт інтересів, перед якими постали країни Європейського Союзу, адже, з одного боку, Китай є сильним торговельним партнером та інвестором, а з іншого боку, існують європейські цінності. Закінчення цього конфлікту інтересів ще зовсім не видно на горизонті, однак з огляду на позицію таких країн – членів ЄС, як Італія, Угорщина, Греція та Хорватія, що підтримують будівництво цього шляху, в Китаю є всі шанси стати новим геополітичним лідером світу.

Висновки. Отже, економічним інтересом держави є мотив і стимул діяти на міжнародній арені з огляду на індивідуальні потреби. Конфліктом інтересів держав є той конфлікт, що виникає, коли в коло інтересів цих держав чи суб'єктів міжнародних відносин входять спільні цілі та благо кожної з країн.

Конфлікт інтересів держав зазвичай проходить у закритій формі, однак не є винятком наявність відкритих конфліктів інтересів, що доходять до найгіршої стадії, а саме воєнних конфліктів.

Поняття економічного інтересу тісно пов'язане з поняттям лобіювання економічних інтересів. Лобіювання – це практика просування інтересів різноманітних фінансово-промислових груп, неурядових організацій чи етнічних спільнот для досягнення певного рішення. Лобісти можуть відстоювати державні інтереси на міжнародній арені або громадські чи приватні інтереси всередині держави. У статті було розглянуто один з найгучніших випадків лобіювання сьогодення, а саме лобі Путіна Герхард Шредер, що активно просуває будівництво “Nord Stream – 2”, є ініціатором будівництва “Nord Stream”, “Nord Stream – 2”, представляючи та лобіюючи інтереси Росії в ЄС. «Північний Потік» побудований задля транспортування газу з території Росії в Європу, коли воно оминає всіх колишніх «газових партнерів» Росії, зокрема Україну.

Новий «шовковий шлях» (Євразійський сухопутний міст) – це транспортний маршрут для переміщення залізничних вантажів і пасажирів суходолом від промислових центрів Китаю до Європи. Цей торговий шлях викликає великі побоювання з боку лідерів європейських країн та США, оскільки несе разом із собою не лише нарощення економічної сили Китаю, але й становлення Китаю як найбільшого геополітичного центру у світі.

Список літератури:

1. Гальчинський А., Єщенко П. Економічна теорія. Київ : Вища школа, 2007. 82 с.
2. Климко Г. та ін. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Київ : Вища школа, 1999. 743 с.
3. Дудін М. Економічна безпека підприємництва як необхідний системний засіб боротьби з економічною злочинністю. *Вісник ХНУВС*. 2014. № 2. С. 65.
4. Хто у світі продає найбільше – глобальний експорт на одній карті. *Landlord*. URL: <https://landlord.ua/news/khto-u-sviti-prodaie-naibilshe-hlobalnyi-eksport-na-odnii-karti-infohrafika> (дата звернення: 10.10.2019).
5. Політологічний енциклопедичний словник / Л. Герасіна та ін. ; за ред. М. Требіна. Харків : Право, 2015.
6. Глава Nord Stream 2 визнав ризики зриву запуску «Північного потоку-2». *Економічна Правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/06/9/648588> (дата звернення: 12.10.2019).

7. Nord Stream 2: Muss Deutschland wegen Iran bald frieren? *PINEWS*. URL: <http://www.pi-news.net/2019/01/nord-stream-2-krimi-muss-deutschland-wegen-iran-bald-frieren> (дата звернення: 15.10.2019).

8. Марш Китаю на Захід: наскільки насправді є небезпечним «Новий шовковий шлях». *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «Борисфен Інтел»*. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/marsh_kytayu_na_zakhid (дата звернення: 17.10.2019).

9. Chinas Marsch nach Westen: Wie gefährlich die “Neue Seidenstraße” wirklich ist. *Handelsblatt*. URL: <https://www.handelsblatt.com/politik/international/welthandel-chinas-marsch-nach-westen-wie-gefaehrlich-die-neue-seidenstrasse-wirklich-ist/24155726.html> (дата звернення: 25.10.2019).

References:

1. Galchinsky A., Eshchenko P. (2007) *Ekonomichna teoria [Economic Theory]*. Kyiv : Vyshsha Shkola (in Ukrainian).

2. Klimko G., Nesterenko V., Kanishchenko L., Chukhno A. (1999) *Osnovy ekonomichnoii teorii Politychna ekonomiiia [Fundamentals of economic theory: the political economy]*. Kyiv : Vyshsha Shkola (in Ukrainian).

3. Dudin M. (2014) *Ekonomichna bezpeka pidpryemnistva yak zasib borotby z ekonmichnoyu zlochynnistyuu [Economic security of entrepreneurship as a necessary systematic means of combating economic crime]*. Kharkiv (in Ukrainian).

4. Landlord (2019) *Khto u sviti prodaie naibilshe – hlobalnyi eksport na odnii karti infohrafika [Who in the world sells the most – global exports on one map]*. Available at: <https://landlord.ua/news/khto-u-sviti-prodaie-naibilshe-hlobalnyi-eksport-na-odnii-karti-infohrafika> (accessed: 10.10.2019).

5. Gerasina L., Poghribna V., Polishchuk I. (2015) *Politychnyi encyklopedychnyi slovnyk [Political encyclopedic dictionary]*. Kharkiv : Pravo (in Ukrainian).

6. *Ekonomichna Pravda*. (2019) *Hlava Nord Stream 2 vyznav ryzyky zapusku Nord Stream 2 [Nord Stream 2 chief acknowledges risks of disrupting North Stream-2 launch]*. Available at: <https://www.thoughda.com.ua/news/2019/06/9/648588> (accessed: 12.10.2019).

7. Nord Stream 2: Muss Deutschland wegen Iran bald frieren? *PINEWS*. Available at: <http://www.pi-news.net/2019/01/nord-stream-2-krimi-muss-deutschland-wegen-iran-bald-frieren> (accessed: 15.10.2019).

8. *Marsh Kytaiu na Zakhid: naskilky naspravdi ye nebezpechnym “Novyi shovkovyi shliakh” [China’s March to the West: How Dangerous the “New Silk Road”]*. *Nezaleznyi analitychnyi tsentr heopolitychnykh doslidzhen Borysfen Intel*. Available at: http://bintel.com.ua/en/article/marsh_kytayu_na_zakhid (accessed: 17.10.2019).

9. *Handelsblatt* (2019) *Chinas Marsch nach Westen: Wie gefährlich die “Neue Seidenstraße” wirklich ist*. Available at: <https://www.handelsblatt.com/politik/international/welthandel-chinas-marsch-nach-westen-wie-gefaehrlich-die-neue-seidenstrasse-wirklich-ist/24155726.html> (accessed: 25.10.2019).